

VU Research Portal

Politiewerk aan de basis [Bespreking van: E.J. van der Torre (2011) Politiewerk aan de basis: stevig en nuchter (lectorale rede)]

van Steden, R.

published in

Tijdschrift voor veiligheid
2011

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

van Steden, R. (2011). Politiewerk aan de basis [Bespreking van: E.J. van der Torre (2011) Politiewerk aan de basis: stevig en nuchter (lectorale rede)]. *Tijdschrift voor veiligheid*, 10(2), 59-62.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

Stevig en nuchter

Ronald van Steden

Edward J. van der Torre (2011) *Politiewerk aan de basis: stevig en nuchter*. Apeldoorn: Politieacademie – Lectoraat Gebiedsgebonden Politie (ISBN 978-90-79149-41-4).

1 Inleiding

Het laatste decennium doen zich stormachtige ontwikkelingen voor rondom de politie. Onveiligheid – van hangjongeren tot terroristische aanslagen – blijft de gemoederen bezighouden. Gemeenten zetten steeds meer in op de professionalisering van aloude stadswachten tot krachtige handhavers met bevoegdheden tot bekeuren, handboeien en een wapenstok. De particuliere beveiligingsindustrie is *booming*; machtige multinationals beheersen de Nederlandse markt en streven naar het overnemen van publieke veiligheidstaken. In lijn met gemeentelijke handhavers wordt er zelfs openlijk gespeculeerd om beveiligers ook maar een bijzondere status met dito machtsmiddelen te gunnen. Het geweldsmonopolie blijkt niet langer heilig.

Eerder raasde al de filosofie van *New Public Management* over het politielandschap. Alles moest efficiënter, meetbaar en prestatiegericht worden gemaakt. De politie werd een bedrijf. Dit laat onverlet dat er onophoudelijk discussies over kerntaken blijven woeden. Wat zou de politie wel, en vooral niet, moeten doen? We lijken er niet uit te komen. Er is een nieuw ministerie van Veiligheid en Justitie ontstaan. Den Haag wil de politieregio's graag helemaal nationaliseren. De politieke en maatschappelijke druk op het politieapparaat houdt maar niet op. Volgens wetenschappers kan dit alles tot niets anders leiden dan een politie die in permanente identiteitscrisis verkeert. Met enig gevoel voor dramatiek komen sommigen tot de slotsom dat het einde van de politie wel nabij moet zijn.

Maar dan verschijnt de lectorale rede van Edward van der Torre. *Politiewerk aan de basis: stevig en nuchter* luidt de titel. Plotsklaps wordt de recensent door een weldadige ontspannenheid overvallen. Behaaglijk vleit hij zich nog eens dieper in de kussens bij het lezen van zo veel rust. Eindelijk iemand die het hoofd koel houdt, zich een baken van onverzettelijkheid toont. Geen boodschap van apocalyptische proporties dit keer, maar een kalme en zakelijke beschouwing – een kersverse lector Gebiedsgebonden Politie aan de Politieacademie waardig. Crux van deze beschouwing is dat politiewerk aan de basis solide georganiseerd moet zijn. Anders zijn topprestaties onmogelijk.

2 Terug naar de basis

De aanleiding van Van der Torres pleidooi is tweeërlei. Enerzijds hebben uitvoerende agenten behoefte aan heldere sturing door leidinggevendenden die oog hebben

voor de moeilijke dagelijkse praktijk van politiewerk. Op dit moment bestaat er een te grote breuklijn tussen de werkvloer en de vele 'bazen vanaf schaal 9'. Anderzijds moeten leidinggevendenden ook oor hebben voor de maatschappelijke kritiek dat de politie te weinig misdrijven weet op te lossen en onvoldoende gezaghebbend optreedt bij openbare-ordeverstoringen. 'Er is (...) een hard objectief probleem. De criminele kansen zijn door het hele land heen onnodig hoog en te riant. (...) De lage pakkans is bij kwaadwillenden bekend geraakt en ronduit populair in die kringen', aldus Van der Torre. Agenten moeten dus weer ouderwets boeven gaan vangen.

Tegelijk benadrukt van de Torre dat met bovenstaande kritiek, hoe terecht ook, te snel over het hoofd wordt gezien dat er eveneens veel goed gaat bij de politie. Uitvoerende dienders betonen zich volgens hem 'ware micropolitici' met fingerspitzengefühl voor hoe adequaat te handelen in lastige omstandigheden. Met andere woorden: het fundament voor gebiedsgebonden politiewerk ligt er, maar dient te worden versterkt. Inhoudelijk betekent dit dat agenten weer 'stevig en nuchter' moeten durven optreden wanneer de omstandigheden daarom vragen. Van der Torre benadrukt: 'het creëren van situationeel overwicht om bij allerhande incidenten, zo nodig met gepast geweld, de orde te herstellen is essentieel politiewerk'. Een lokale focus op buurt en wijk moet daarbij het uitgangspunt vormen, ook in een nationaal georganiseerd bestel.

In het derde hoofdstuk van zijn rede werkt Van der Torre de essentie van wat volgens hem gebiedsgebonden is, nader uit. Hij doet dit onder meer aan de hand van *Blauw relaas* (Van der Torre 2011), een eerdere studie die narratieve weergaven bevat van 'het vele verstandige en belangrijke lokale werk dat de politie levert'. Hiermee grijpt Van der Torre terug op waar hij zich na het verschijnen van zijn proefschrift *Politiewerk* (1999) steeds weer een meester in heeft getoond: etnografische sociologie die de werkelijkheid voor zichzelf laat spreken. Politieverhalen blijven immers mooie en spannende verhalen. Aan de hand van in de loop der tijd opgetekende observaties en interviews verkent Van der Torre welke kernelementen de gebiedsgebonden politiefunctie bevat. Het belang van deze exercitie onderstreept hij met het inzicht dat een gebrekkig besef van waar het werkelijk om draait de beroepstrots van agenten onnodig aantast.

De uitkomst van zijn redenering spitst zich uiteindelijk toe op twee elementen. Om te beginnen haalt Van der Torre de klassieke studie *The functions of the police in modern society* van Egon Bittner (1970) aan. Hierin betoogt Bittner dat politiewerk zich richt op incidenten waar ter plekke een oplossing voor moet worden gevonden. Geweld, of de dreiging met geweld, kan dan een rol spelen. Van der Torre is het roerend met de voorgaande analyse eens. 'Bittner raakt de kern van de politiefunctie', schrijft hij onomwonden. Als urgente problemen niet snel worden opgelost, kunnen zaken uit de hand lopen met alle gevolgen van dien. Het is daarom een zware maatschappelijke taak van de politie om de *thin blue line* tussen orde en chaos te bewaken en te bewaren.

Vervolgens trekt Van der Torre de lijn van Bittner door. Hij stelt dat effectief politiewerk niet alleen draait om terstond probleemoplossend optreden, waarbij de mogelijkheid van geweldstoepassing altijd (latent) aanwezig is. Sluipende processen zoals criminalisering en aanhoudende verstoringen van de openbare orde die

op langere termijn hun ontwrichtende werking hebben, moeten evenzogoed worden aangepakt. Daarmee komt de opsporingskant van de politieorganisatie in beeld. 'Lokaal onrecht' dat fundamentele waarden van vrijheid en veiligheid ondergraaft, kan niet worden getolereerd en vergt van de politie meer dan vlug ingrijpen en weer wegwezen alleen. Gebiedsgebonden politiezorg hoort expliciet samen te gaan met het werk van gespecialiseerde rechercheafdelingen. Actie en intelligentie zijn een twee-eenheid.

3 In zichzelf gekeerd

Op het snijvlak van 'actie' en 'intelligentie' geeft Van der Torre ter uitleiding van zijn rede verschillende bouwstenen voor gericht politietoedelen. Hij ontleent deze bouwstenen aan het leerstuk van de 'natuurlijke besluitvorming' (beoordeling van de situatie, alternatieve handelwijzen afwegen, overwegen welke stappen moeten worden genomen). Interventies hebben doordenking nodig, benadrukt Van der Torre. Eerst schieten en dan praten zorgt slechts voor fouten en narigheid. Agenten moeten vooraf kunnen beslissen of zij ingrijpen of juist terughoudend zijn. Training, professionalisering en standaardwerkwijzen zijn derhalve cruciaal voor het verkrijgen (of behouden) van situationeel overwicht. Met deze praktisch gerichte wenken voor 'stevig en nuchter' politietoedelen, sneeuwt de door Van der Torre eerder gepropageerde noodzaak van een betere opsporing in buurtgericht politiewerk enigszins onder. Dit heeft tot gevolg dat voornamelijk zijn eerste punt van acuut, en als het moet met brute kracht, kunnen optreden blijft hangen. Het moet maar eens afgelopen zijn met slap gedoe! De politie heeft weer (zelf)respect nodig.

Hoewel Van der Torre duidelijk beet heeft met zijn stelling dat het niet goed is voor de politie om altijd maar als 'beste vriend' te worden gezien, blijft er toch iets onbevredigends in zijn verhaal zitten. Natuurlijk wordt de identiteit van de politie gevormd door het trekken van morele en juridische grenzen, probleemoplossend vermogen en robuust ingrijpen als de situatie nijpend wordt. Toch omzeilt Van der Torre wel heel snel het feit dat politiewerk veelkleurig is. De auteur verwijst bijvoorbeeld eenzijdig naar de oratie van Jan Terpstra (2010) om zijn instemming met Bittner – onmiddellijk optreden, desnoods dwang of geweld toepassen – te ondersteunen. Terpstra wijst er, integendeel, op dat politiewerk meer is dan dat. Politiewerk draait ook om preventie en hulpverlening, om het tonen van betrokkenheid met burgers en om vrijwillige samenwerking met hen. Nog vreemder is dat het vuistdikke boek van Terpstra (2008) waarin hij deze behoeften van wijkagenten systematisch en empirisch onderbouwt door Van der Torre simpelweg wordt genegeerd. Een misser voor iemand die een gedegen en afgewogen rede over gebiedsgebonden politiewerk placht te houden.

Hiermee dringt zich de indruk op dat Van der Torre een rede heeft afgeleverd die weliswaar stof tot discussie geeft, maar tevens nogal in zichzelf is gekeerd. Conclusies zijn erg rechtlijnig afgezet tegen wat er uit andere studies naar voren komt. Deze indruk wordt versterkt door zijn uitgangspunt dat bij het voorgenomen onderzoek en onderwijs 'de exclusieve kenmerken van de politie centraal zul-

len staan'. De reden hierachter is dat 'de gestage verbetering van het veiligheidsbeleid en de vermaatschappelijking van veiligheidszorg – dat wil zeggen de bijdragen van burgers, instellingen en bedrijven – motiveren om juist vanuit de Politieacademie exclusief politiewerk centraal te stellen'. Het klinkt alsof Van der Torre, te midden van de politieke en maatschappelijke maastromen waarin de politie zich bevindt, in arren moede tot een kluzenaarsbestaan besluit. Inderdaad, het alarmisme van diverse wetenschappelijke publicaties over de toekomst van de politie moet met een korreltje zout worden genomen. Een beetje 'sterke arm' blijft nuchter en kan tegen een stootje. Toch is iets meer aandacht voor en overdenking van politiek-maatschappelijke veranderingen die de identiteit van gebiedsgebonden politiewerk constant ondervragen geen overbodige luxe.

Literatuur

- Bittner, E. (1970) *The functions of the police in modern society: a review of background factors, current practices and possible role models*. Cambridge, MA: Oelgeschlager, Gunn & Hain.
- Terpstra, J. (2008) *Wijkagenten en hun dagelijks werk: een onderzoek naar de uitvoering van gebiedsgebonden politiewerk*. Den Haag: Reed Business (uitgave commissie Politie & Wetenschap).
- Terpstra, J. (2010) *De maatschappelijke opdracht van de politie: over identiteit en kernelementen van politiewerk*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers.
- Torre, E.J. van der (1990) *Politiewerk: politiestijlen, community policing, professionalism*. Alphen aan den Rijn: Samsom.
- Torre, E.J. van der (2011) *Blauw relaas: verhalen over het vakmanschap van politiebazen*. Apeldoorn: Politieacademie.